

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 573/2021-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Vincentom Lechmanom, Popradská 80, Košice, proti postupu Krajského súdu v Trenčíne v konaní sp. zn. 17Co/10/2019 a sp. zn. 17Co/108/2020 takto

r o z h o d o l:

1. Postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní sp. zn. 17Co/10/2019 a sp. zn. 17Co/108/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **750 eur**, ktoré mu **je** Krajský súd v Trenčíne **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Trenčíne **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 573/2021 z 22. októbra 2021 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť, v ktorej sa sťažovateľ domáha porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým postupom krajského súdu. Tiež žiada priznať finančné zadosťučinenie 3 500 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou 18. novembra 2016 domáhal súdnej ochrany. Podanie ako pdf dokument podpísal elektronickým podpisom, ktorý vytvoril prostredníctvom občianskeho preukazu s čipom. Dokument spolu s prílohami zaslal mailom do podateľne okresného súdu, kde mu bola pridelená sp. zn. 13C/150/2016. Rovnakým spôsobom svoje podanie doplnil 21. novembra 2016 a tiež oznámil úhradu súdneho poplatku. Dňa 5. decembra 2016 mu bolo mailovou komunikáciou oznámené, že jeho podanie bolo bez autorizácie a že súd naň nebude prihliadať, lebo ho nedoplnil v lehote 10 dní [§ 125 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)].

3. Následne sťažovateľ žalobou z 29. decembra 2016 (žalobný petit upresnil 27. marca 2017) proti žalovanej Slovenskej republike, v zastúpení Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, podal žalobu o zadosťučinenie vo forme ospravedlnenia z dôvodu nesprávneho úradného postupu. Touto žalobou žiadal vysloviť porušenie svojich práv s odôvodnením, že okresný súd neprihliadol na žalobu podpísanú kvalifikovaným elektronickým podpisom a súd mu nedoručoval úradné dokumenty elektronicke do jeho aktivovanej elektronickej schránky.

4. Okresný súd Prievidza rozsudkom č. k. 13C/156/2016 z 20. augusta 2018 rozhodol, že neprihliadnutím na žalobu sťažovateľa z 18. novembra 2016, podpísanú kvalifikovaným elektronickým podpisom, sa okresný súd dopustil nesprávneho úradného postupu, čím poprel základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu pri uplatňovaní nároku z nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania. Napriek tomu, že sťažovateľ mal aktivovanú elektronicke schránku a orgánu verejnej moci vyplýva povinnosť vykonávať verejnú moc elektronicke, okresný súd sťažovateľovi 5. decembra 2016 nedoručoval úradné dokumenty elektronicke (do aktivovanej elektronickej schránky), čím sa dopustil nesprávneho úradného postupu. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Krajský súd rozsudkom č. k. 17Co/10/2019 z 25. septembra 2019 vo vyhovujúcej časti rozsudok okresného súdu zmenil a žalobu zamietol, v zostávajúcej časti rozhodnutie potvrdil. Najvyšší súd uznesením č. k.

4Cdo/54/2020 z 21. októbra 2020 rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že krajský súd zmenil rozhodnutie okresného súdu bez toho, aby sám zopakoval dokazovanie v potrebnom rozsahu.

5. Sťažovateľ uviedol, že od podania žaloby (29. decembra 2016) nie je konanie právoplatne skončené. Podľa názoru sťažovateľa je postup všeobecných súdov neefektívny a nesústreďený. Sťažovateľ sa snažil odstrániť zbytočné prietahy v konaní sťažnosťou adresovanou predsedovi krajského súdu.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

6. Krajský súd uviedol, že vec sťažovateľa bola pôvodne evidovaná pod sp. zn. 17Co/10/2019 a odvolaciemu súdu bola doručená na rozhodnutie 14. januára 2019. Krajský súd po ôsmich mesiacoch od predloženia spisu rozhodol rozsudkom z 25. septembra 2019. Tento rozsudok bol uznesením najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/54/2020 z 21. októbra 2020 zrušený a vrátený na ďalšie konanie z dôvodu, že vo veci bolo rozhodnuté bez pojednávania. Spis bol na krajský súd vrátený 3. decembra 2020 a ďalej bol evidovaný pod sp. zn. 17Co/10/2020. Ďalej tvrdil, že z dôvodu nepriaznivej pandemickej situácie a vyhláseného núdzového stavu nemohol nariadiť pojednávanie. Tiež poznamenal, že po podaní sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi súdu bol v konaní nariadený dohľad v pravidelných 3-mesačných intervaloch. Následne na pojednávaní 7. októbra 2021 bol vyhlásený rozsudok a po jeho písomnom vyhotovení bol spis vrátený okresnému súdu.

7. Sťažovateľ v replike uviedol, že namieta nesústreďenú činnosť krajského súdu po zrušení rozsudku najvyššieho súdu z dôvodu vecného prieskumu pred procesným prieskumom [§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 Civilného sporového poriadku]. Tiež je toho názoru, že ak by krajský súd rozhodol v prvom rozsudku v súlade s ustálenou rozhodovacou činnosťou, k dĺžke konania by pandemická situácia neprispela. Ďalej poznamenal, že krajský súd po skončení núdzového stavu bol ďalších päť mesiacov nečinný. Sťažovateľ tiež namieta, že mu nebol doručený písomný rozsudok krajského súdu. V závere konštatoval, že vec nie je právoplatne skončená, pokiaľ nie je rozhodnuté aj o trovách konania.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľ namieta, že postupom krajského súdu v konaní sp. zn. 17Co/10/2019 a sp. zn. 17Co/108/2020 došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným*

dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“ Podľa čl. 38 ods. 2 listiny: *„Každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.*“ Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.*“

10. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru a k čl. 38 ods. 2 listiny) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

11. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

12. Sťažovateľ sa v konaní domáha náhrady škody pri nesprávnom úradnom postupe okresného súdu v súvislosti s elektronickou komunikáciou a nedoručovaním úradných dokumentov do elektrickej schránky. Vec sťažovateľa patrí medzi bežnú agendu súdov. Samotná skutočnosť, že predmetom nesprávneho úradného postupu bol postup súdu, tento spor zjednodušuje, pretože súd najlepšie pozná svoje postupy, pozná právo a zároveň sám dôsledne vytvára podklady pre takéto konania. Dokazovanie nebolo náročné, pretože súdy vychádzali najmä z elektronickej databázy súdu a z písomných listín. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania. Ústavný súd zohľadnil aj iniciatívu sťažovateľa odstrániť zbytočné prietahy v konaní prostredníctvom sťažnosti adresovanej predsedovi súdu.

13. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti (III. ÚS 43/2015, I. ÚS 123/2015), ako aj v rámci rozhodovacej činnosti ESLP (rozsudok z 26. 6. 2009 vo veci Gajdoš proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 19304/04 a rozsudok z 8. 10. 2013 vo veci Frigo proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 16111/11) zohľadnil celkovú dĺžku konania od podania žaloby (18. novembra 2016) do podania ústavnej sťažnosti (23. augusta 2021), ktorá trvá už viac ako päť rokov. Ústavný súd hneď v úvode podotýka, že neprimeraná dĺžka konania už na prvý pohľad nezodpovedá zložitosti predmetu sporu. Z chronológie úkonov vyplýva, že z dôvodu podaného odvolania bol spis doručený krajskému súdu 14. januára 2019. Následne krajský súd rozhodol prvým rozsudkom (25. septembra 2019) po ôsmich mesiacoch od predloženia veci, čo by ešte dôvod na konštatovanie porušenia uplatnených práv byť nemusel. Najvyšší súd však rozsudok krajského súdu uznesením z 21. októbra

2020 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Zrušenie rozhodnutia krajského súdu spočívalo v tom, že krajský súd rozhodol bez toho, aby sám zopakoval dokazovanie v potrebnom rozsahu a nedoručením listín bolo sťažovateľovi odňaté právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom. Zrušením rozhodnutia v merite veci sa priebeh konania spomalil, a to v zásade ovplyvnilo dĺžku konania (I. ÚS 227/2018, III. ÚS 603/2021). Spis bol vrátený krajskému súdu 3. decembra 2020 a zaevidovaný pod sp. zn. 17Co/10/2020. Z dôvodu nepriaznivej pandemickej situácie nariadil krajský súd pojednávanie 30. septembra 2021. Uvedený termín pojednávania bol odročený z dôvodu kolízie pojednávania žalovaného. Krajský súd následne vyhlásil rozsudok na pojednávaní 7. októbra 2021. Z okolností veci vyplýva, že vec sťažovateľa sa od doručenia spisu na krajský súd (14. januára 2019) do vyhlásenia rozsudku krajského súdu (7. októbra 2021) prejednávala takmer dva roky. V súlade s rozhodovacou činnosťou ústavného súdu (III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) a ESĽP (rozsudok ESĽP z 21. 3. 2006 vo veci Zámečnicková a Zámečník proti Českej republike, sťažnosť č. 16226/04, § 33) možno identifikovať čiastočne nesústredenú činnosť krajského súdu (zrušenie rozsudku pre procesné pochybenie).

14. Krajský súd sa vo vyjadrení bránil tým, že termín pojednávania nebolo možné nariadiť z dôvodu vyhláseného núdzového stavu, opierajúc sa o vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávania, hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu z 22. januára 2021 (ďalej aj „vyhláška“), ktorá upravovala vykonávanie pojednávania hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu, a to vo veciach uvedených v § 1 ods. 1 písm. a) až p) vyhlášky a podľa § 1 ods. 2 vyhlášky aj vo veciach, ktoré neznesú odklad.

15. Je nepochybné, že nepriaznivá epidemiologická situácia (COVID-19) a s ňou spojený núdzový stav na území Slovenskej republiky prispel k celkovej dĺžke konania (III. ÚS 421/2020). Ústavný súd však dodáva, že aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, a preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci. Ústavný súd neprisvedčil námietke krajského súdu týkajúcej sa nenariadenia termínu pojednávania z dôvodu nepriaznivej pandemickej situácie, pretože za prísnych hygienických opatrení, ktoré boli v súvislosti s COVID-19 nariadené, bolo možné termín pojednávania zrealizovať.

16. Keďže z okolností vecí vyplýva, že krajský súd vo veci rozhodol (7. októbra 2021) a po vyhotovení písomného rozsudku bol spis vrátený okresnému súdu (8. novembra 2021), ústavný súd preto nedoplnil ochranu aj o uloženie príkazu krajskému súdu vo veci konať. Tiež poznamenáva, že podružná agenda všeobecných súdov (rozhodnutie o náhrade trov konania) je vždy v réžii okresného súdu (§ 262 ods. 2 CSP), ktorý za priebeh konania v tejto časti zodpovedá.

IV.

Finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

17. Sťažovateľ sa domáha aj finančného zadosťučinenia 3 500 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 132/2012, III. ÚS 663/2021). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil predmet sporu, aktivitu sťažovateľa, postup krajského súdu, avšak prihliadol aj na celkovú dĺžku konania (viac ako päť rokov). Z rozhodovacej činnosti ESLP vyplýva, že spravodlivé finančné zadosťučinenie priznáva podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (III. ÚS 204/2010, obdobne aj rozsudok z 26. 9. 2006 vo veci Šidlová proti Slovensku, č. 50224/99, § 58, rozsudok ESLP z 3. 10. 2006 vo veci Kuril proti Slovensku, sťažnosť č. 63959/00). Vzhľadom na tieto skutočnosti bolo sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané primerané finančné zadosťučinenie 750 eur. Deklarovanie porušenia základných práv, ako aj úplná náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012, I. ÚS 257/08).

18. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur spolu s 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 691,34 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov)

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu